

**PROGRAMMA VAN MAATREGELEN BIJ
ARCHEBO-RAPPORT 2021G99**

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN BOOM – LANGE LEI 3

J. CLAESEN, B. VAN GENECHTEN
K. BOUCKAERT & N. GEELEN

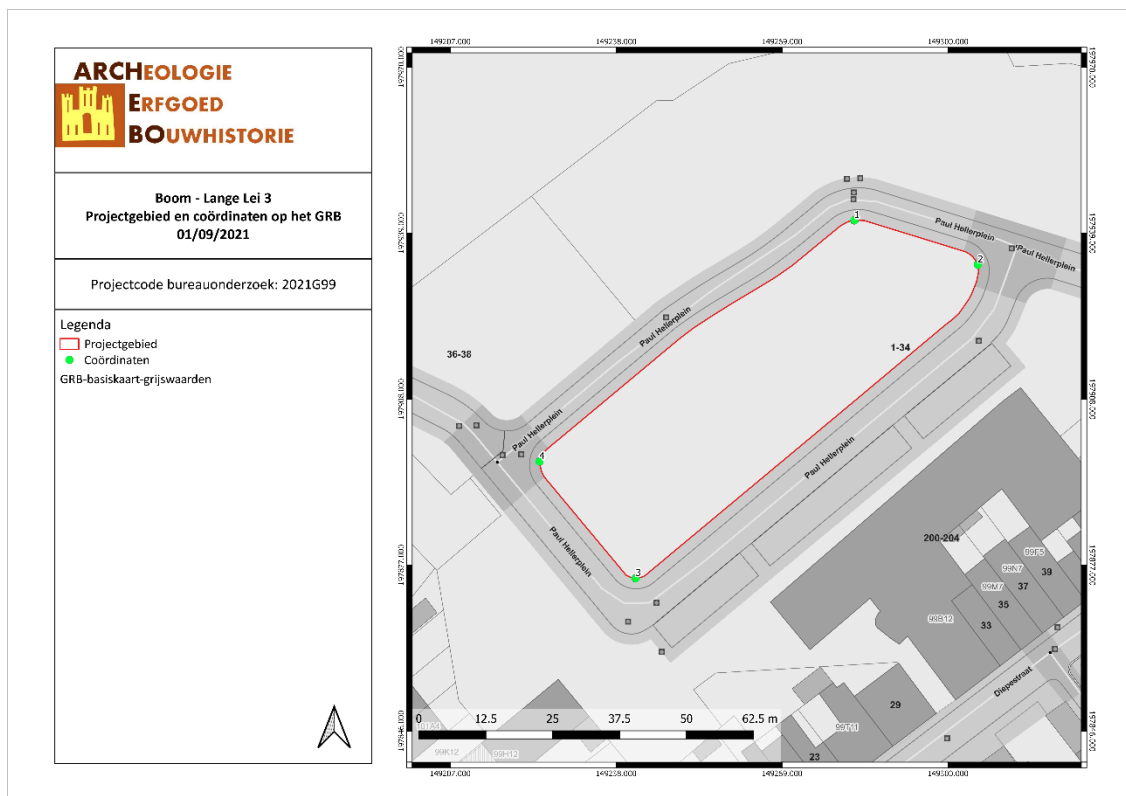
SEPTEMBER 2021

PROJECTCODE BUREAUONDERZOEK 2021G99

1. ALGEMEEN

Administratieve gegevens / Technische Fiche

Onderzoek:	Programma van maatregelen. Boom – Lange Lei 3		
Opdrachtnemer:	ARCHEBO bvba		
	Merelnest 5		
	3470 Kortenaeken		
Projectleiding:	Jan Claesen		
Erkend archeoloog:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00014		
Locatie:	Antwerpen, Boom, Paul Hellerplein		
Coördinaten :	1	X	149282.54
		Y	197941.38
	2	X	149305.60
		Y	197933.09
	3	X	149241.67
		Y	197874.51
	4	X	149223.70
		Y	197896.32
Kadastrale percelen:	Boom, afdeling 1, sectie A, perceelnummer 99L12 (deel)		

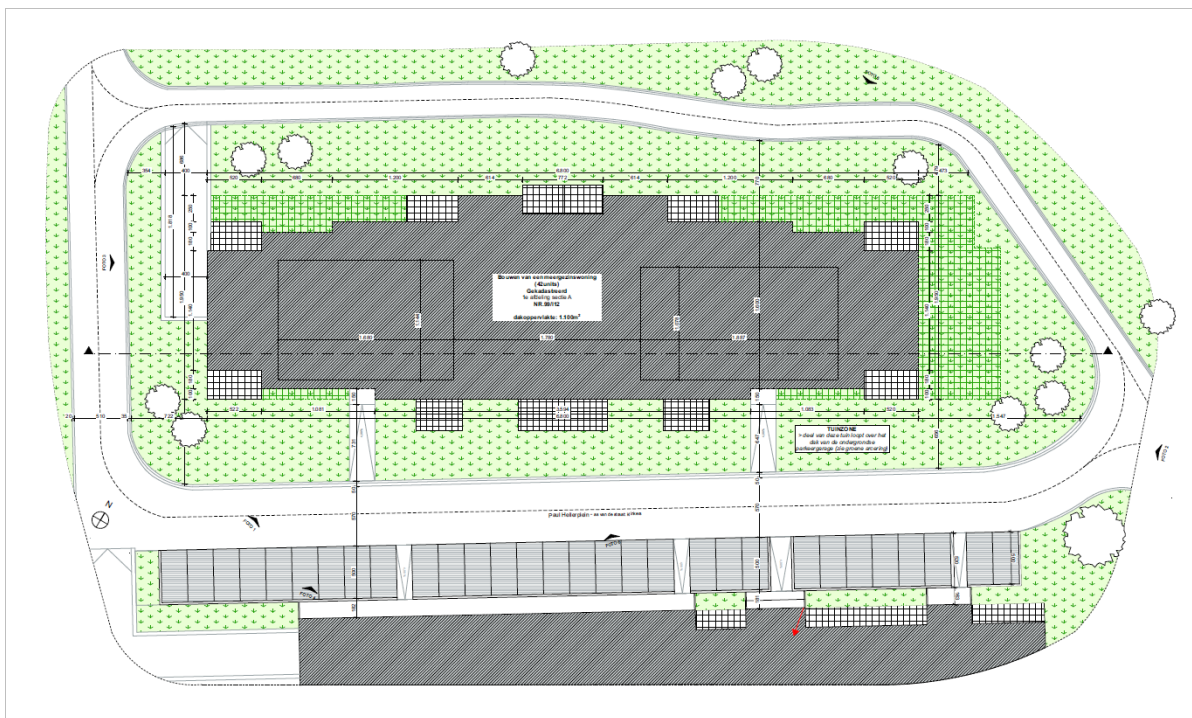
Figuur 1: Situering van het projectgebied op het GRB (Geopunt, 2020)

2. PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

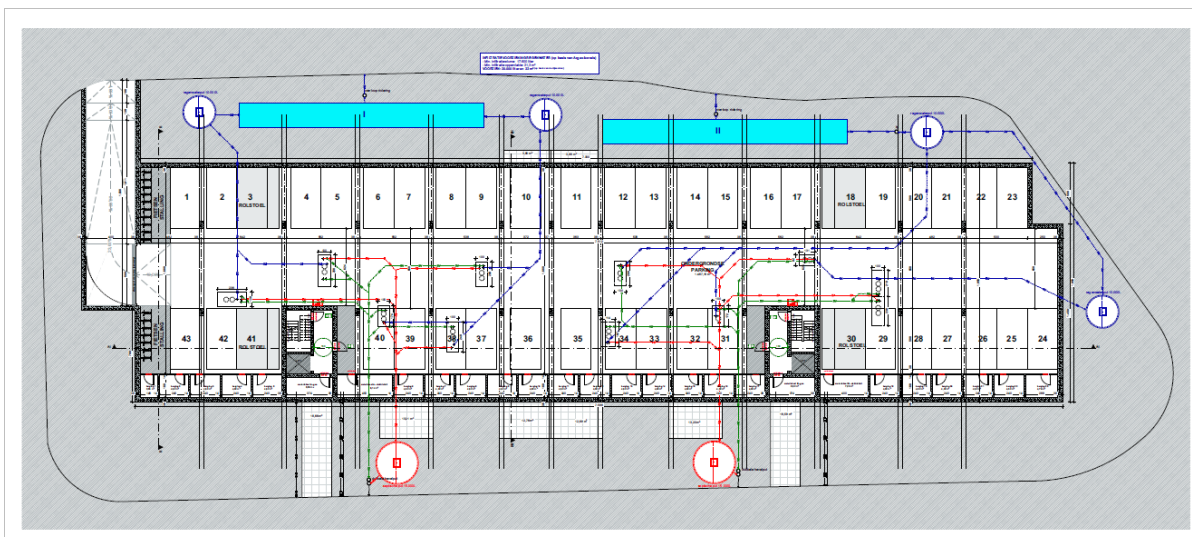
Het programma van maatregelen geeft een gemotiveerd advies over het al dan niet moeten nemen van maatregelen voor de omgang met archeologisch erfgoed bij bodemingrepen. Het beschrijft de aard van deze maatregelen en de uitvoeringswijze van de eventuele maatregelen.

Aanleiding van het vooronderzoek

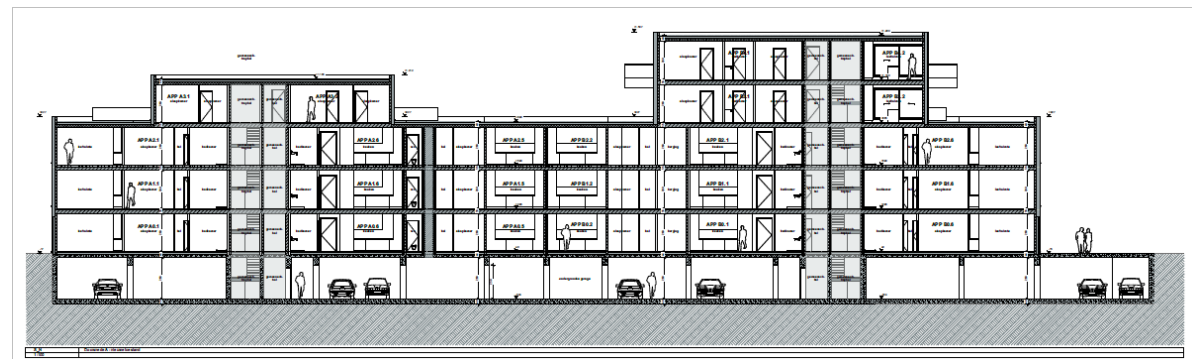
Binnen het projectgebied zal de opdrachtgever een appartementsgebouw met 42 wooneenheden optrekken. Deze appartementen zullen verdeeld zijn over een gelijkvloers en 5 verdiepingen. De verschillende verdiepingen kan men bereiken via de trap of lift. Het gebouw zal voorzien worden van een ondergrondse parkeergarage die de bodem zal verstoren tot op een diepte van 3 m -mV. De inrit naar deze parking is voorzien in het zuidwesten van het projectgebied. Rondom het gebouw wordt een groenzone voorzien. De oppervlakte van de parkeerkelder is groter dan de oppervlakte van het gebouw. Hierdoor loopt een deel van de groenzone over het dak van de kelder. Rondom het gebouw worden enkele verhardingen gepland. De bodemingreep die hiermee gepaard gaat bedraagt ca. 50 cm -mV. Ten oosten en westen van het projectgebied worden 2 septische putten en 4 regenwaterputten gepland. De verstoringdiepte van deze ingrepen bedraagt ca. 70 cm -mV. Het projectgebied is ca. 2361,87 m² groot.

Figuur 2: Inplantingsplan (opdrachtgever, 2021)

Figuur 3: Niveau -1 (opdrachtgever, 2021)

Figuur 4: Snede (opdrachtgever, 2021)

Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

Naar aanleiding van een omgevingsvergunning heeft ARCHEBO bvba een archeologienota opgemaakt voor een projectgebied aan het Paul Hellerplein in Boom (Antwerpen). Binnen het projectgebied zal de opdrachtgever een appartementsgebouw met ondergrondse parking optrekken. Deze verdieping zal de bodem tot op max. 3m verstoren. Het projectgebied is ca. 2361,87 m² groot.

Het projectgebied ligt ca. 320 m ten noordoosten van de Rupel. De ondergrond van de Rupelstreek is opgebouwd uit klei die zeer geschikt is voor de vervaardiging van bakstenen en dakpannen. Vooral na de Industriële Revolutie worden er in de omgeving van deze rivier, in Boom en Rumst, talrijke steenbakkerijen opgericht. Dit bleef zo tot in het midden van de 20ste eeuw. Om de klei te winnen werden er grote kleigroeves of -putten uitgegraven.

Op de Vandermaelenkaart (1846-1854) is de situatie te zien zoals ze was voordat de kleiontginning het projectgebied had bereikt. Er loopt een weg door het projectgebied van zuidwest naar noordoost. Er wordt duidelijk aangegeven dat het projectgebied op de zuidelijke helling van een heuvel ligt. Enkele meters ten zuidwesten van het projectgebied werden reeds kleiputten aangelegd. Op de volgende topografische kaart (1873) ligt het projectgebied in een zone waar reeds klei werd ontgonnen, zoals wordt aangegeven door het talud dat enkele meters ten noorden en oosten van het projectgebied wordt afgebeeld. Op het projectgebied lag een droogloods, een langwerpige houten gebouw waar de bakstenen werden gedroogd. Op een foto die in het begin van de 20ste eeuw gemaakt werd in de naburige gemeente Rumst is te zien hoe deze droogloodsen gebouwd werden in de kleigroeves. Ook is op deze foto duidelijk de hoogte van een talud te zien. Hieruit kan worden opgemaakt dat er meters diep gegraven werd om de klei te ontginnen. Op de topografische kaart van 1904 is de situatie vergelijkbaar, maar de grootte van de kleigroeve waarin het projectgebied ligt is zeer sterk toegenomen. In het tweede kwart van de 20ste eeuw was de kleiontginning op deze locatie ten einde. Op de topografische kaart van 1939 is te zien dat er een fabriek werd gebouwd ter hoogte van het projectgebied. Deze fabriek werd afgebroken tussen 2005 en 2008.

Op het digitaal hoogtemodel is duidelijk te zien dat het projectgebied een hoogte heeft van ca. 4 m TAW. Ca. 950 m ten noorden van het projectgebied is een abrupt hoogteverschil te zien. Op deze plek stijgt de hoogte plots naar ca. 13 m TAW. Deze abrupte steilrand komt overeen met de zone die op de bodemkaart wordt aangegeven als groeve (OE). Het volledige lager gelegen deel werd in het verleden uitgegraven voor de kleiwinning. Het projectgebied is op de bodemkaart echter niet aangegeven als groeve maar als bebouwde zone (OB). De oorzaak hiervan ligt in het feit dat het tijdens de bodemkarteringen in de jaren 1950-1970 reeds niet meer in gebruik was als groeve en bebouwd was.

Er werd door ARCHEBO bvba reeds een archeologienota opgesteld voor een projectgebied op hetzelfde perceel, ca. 100 m ten oosten van het huidige projectgebied. Dit terrein kende een geschiedenis die identiek was aan het huidige projectgebied: kleigroeve in de 19de – vroege 20ste eeuw en daarna bebouwd door een fabriek die in het begin van de 21ste eeuw werd gesloopt. In het kader van deze archeologienota werden er landschappelijke boringen gezet (id 17678). Uit deze boringen bleek dat de bodem over het volledige terrein verstoord was tot op een diepte van ca. 2 m -mV. Er werd geen vervolgonderzoek aanbevolen. Op zichzelf genomen is dit geen sluitend bewijs voor een verstoring van het huidige projectgebied, maar in combinatie met de cartografische en landschappelijke informatie is het wel een zeer sterke aanwijzing voor de verstoorde toestand van het terrein. Op basis van de cartografische en landschappelijke informatie kan er binnen het volledige projectgebied een gelijkaardige verstoring worden verwacht.

Op basis van al deze informatie is er geen archeologische verwachting binnen het projectgebied.

Conclusie

Het uitgevoerde vooronderzoek is volledig. Alle relevante beschikbare bronnen zijn geraadpleegd.

Er dient geen verder archeologisch onderzoek te gebeuren in welke vorm dan ook.

Deze nota ontslaat de opdrachtgever, noch de aannemer van de geplande werken, niet van zijn verplichting om tijdens de bouwwerken rekening te houden met de wettelijke archeologische meldingsplicht indien er alsnog archeologische resten aan het licht komen.

3. FIGURENLIJST

Figuur 1: Situering van het projectgebied op het GRB (Geopunt, 2020)	2
Figuur 2: Inplantingsplan (opdrachtgever, 2021)	4
Figuur 3: Niveau -1 (opdrachtgever, 2021)	4
Figuur 4: Snede (opdrachtgever, 2021)	4